

metra u kojima možeš pozvati prijatelje/ice, curu/dečka, ljubavnika/cu... Đir automobilom je kućni posjet, a putnici su dobrodošli gosti kuće na četiri kotača.

Veloluški zaljev je dubok i za razliku od nekih drugih gradova uz more (npr. Hvara ili Bola) čitavom uvalom dominira široka asfaltna cesta. Zato je Velu Luku moguće „odvoziti“ u jednoj vožnji, vidjeti sve i svih iz udobnosti automobila. Topografija i količina asfalta stvorili su savršene uvjete za šetnju automobilom.

U velolučkom zaljevu moguće je kružiti, rute su poznate i uhodane, u tom kruženju postoji privid prostranstva, osjećaj da smo sve i svih vidjeli u jednoj automobilskoj vožnji, da možemo otići bilo gdje, i dok se tako vozimo, u pretijesnoj kući na četiri kotača, mislimo kako smo malo manje zalijepljeni za ovo otočno tlo.

Na otoku postoji samo jedna cesta, ona se proteže čitavom dužinom kao asfaltna kičma nepomičnog čovjeka i nevažno je s koje strane krenuli, uvijek ćemo završiti u moru, a vožnja automobilom po otočnim cestama pretvorit će se u odgađanje dolaska do mora. U velolučkom zaljevu moguće je kružiti, rute su poznate i uhodane, u tom kruženju postoji privid prostranstva, osjećaj da smo sve i svih vidjeli u jednoj automobilskoj vožnji, da možemo otići bilo gdje, i dok se tako vozimo, u pretijesnoj kući na četiri kotača, mislimo kako smo malo manje zalijepljeni za ovo otočno tlo.

* * *

KULTURA (NE)ČITANJA

Franciska Jurišić Bačić, Blato

fjurisic@gmail.com

Uporaba pisma stara je tek nešto više od 5000 godina jer se prvotno ljudsko znanje prenosilo usmenim putem, stoga kad govorimo o kulturi čitanja, ne možemo, a da se ne osvrnemo na njezine početke. Prenosjenje znanja usmenim putem ima svoje nedostatke: vrijeme, prostor i nedostatak pamćenja. Stoga su tisućama godina prije otkrića pisma, kakvog poznajemo danas ljudi svoja znanja bilježili slikovnim prikazima, klinastim i hijeroglifskim pismom. Prve poznate knjižnice jesu: knjižnica-arhiv u starosumerskom gradu Nipuru koja je postojala oko 2700 godina pr. Kr. svitaka (*Pismo, knjiga, slika, Zagreb, 2002: 26*) i koja je bila duhovni centar Sumera te Aleksandrijska knjižnica koja je bila najveća i najvažnija knjižnica starog svijeta - imala je oko 700.000 svitaka. Pisana je riječ bila namijenjena privilegiranim slojevima društva, najčešće svećenicima i njihovim učenicima, vladarima i njihovim savjetnicima koji su koristeći postojeća znanja i bilježeći nova revno radili na razvoju i očuvanju društva. Tijekom XII. i XIII. stoljeća osnivaju se sveučilišta i porast broja stvarnih korisnika knjige izravno utječe na njezinu proizvodnju - povećava se broj prijepisa svitaka (*Pismo, knjiga, slika, Zagreb, 2002: 69*). Prava revolucija nakladničkog svijeta jest „Gutenbergova era“ koja nam je omogućila da danas imamo mnoštvo različitih tiskanih materijala, no postavlja se pitanje kako i u kojoj se mjeri njima služimo? Kakva je kultura čitanja danas?

Kulturu čitanja možemo definirati kao ukupnost očitovanja potreba navika i interesa za knjigom i čitanjem, a usvajamo ju kao i ostale oblike ponašanja - od najranije dobi (Neki aspekti čitalačke kulture mladih, 1989).

Kad se govori o istraživanjima koja se bave kulturom čitanja na razini Hrvatske, mora se naglasiti kako su ona nesustavna i malobrojna te kako je najveći broj upravo onih koji se bave pojedinim skupinama korisnika, npr. istraživanja razvijanja čitateljskih navika djece rane dobi

(*Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj, 2013*) ili istraživanje koje je provedeno na mladima (*Knjižnične usluge za mlade: modeli i koncepti, 2010*).

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske donijelo je Nacionalnu strategiju poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022., stoga će za dvije godine biti zanimljivo vidjeti što se je od donošenja navedene Strategije promijenilo.

Predstavljajući rezultate Istraživanja tržišta knjiga u RH na svečanosti otvorenja Noći knjige 2018. Tamara Kraus iz Agencije za istraživanje tržišta GfK navela je kako je 56% stanovnika Hrvatske pročitao barem jednu knjigu u posljednjih godinu dana. Usporedbe radi na području Južne Dalmacije jednom godišnje knjigu pročita 54% stanovnika.

Na području Općine Blato najviše čitaju osobe ženskog spola i to djeca do 15 godina starosti. Analizirajući korisnike od 15 godina starosti zaključujemo kako se u knjižnici najviše posuđuje beletristika (75%), publicistika (15%), stručna literatura (5%) i priručnici (5%).

Na području Općine Blato koja prema posljednjem popisu broji 3583 stanovnika, u Narodnu knjižnicu Blato učlanjeno je njih 14% što prema preporukama Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj iznosi 1% ispod prosjeka.

Prema Istraživanju tržišta knjiga, knjige najčešće čitaju žene, visokoobrazovane osobe koje žive u većim gradovima i mladi u dobi od 24 godine. Do knjiga se najčešće dolazi posudbom u knjižnici (46%), kupovinom u knjižari i/ili na kiosku (39%) te posudbom od prijatelja (30%).

Prema provedenom istraživanju tržišta knjiga najčešće se čitaju prijevodi stranih autora, a od žanrova najzastupljenija je beletristika (60%), stručna literatura (30%), publicistika i razni priručnici (24%).

Na području Općine Blato najviše čitaju osobe ženskog spola i to djeca do 15 godina starosti. Ukupan broj posuđenih knjiga u prošloj je godini iznosio 6268. Analizirajući korisnike od 15 godina starosti zaključujemo kako se u knjižnici najviše posuđuje beletristika (75%), publicistika (15%), stručna literatura (5%) i priručnici (5%).

Svjesni situacije u kojoj se nalazimo, Narodna knjižnica Blato kroz projekt „Čitam. Čitaš? Čitajmo!“ nastoji kroz razne programe i manifestacije poticati i promovirati čitanje kod svih dobnih skupina stvarnih i potencijalnih korisnika.

U prošloj je godini prema provedenom istraživanju tržišta knjiga svaki četvrti stanovnik Hrvatske kupio barem jednu knjigu, najčešće se kupuju beletristika i knjige za djecu. Svima onima koji su profesionalno vezanu uz knjigu, svijet nakladništva i izdavaštva treba biti alarmantan podatak o tome kako se 61% ispitanika izjasnilo da ih knjige ne zanimaju.

Stoga se postavlja pitanje kako nastalu situaciju promijeniti?! Suradnjom knjižnica, knjižara i izdavača, programima za poticanje čitanja od najranije dobi (projekt *Čitaj mi!*), raznim manifestacijama (poput *Noći knjige*) i sl. Knjižnice kao kulturne ustanove jesu i trebaju biti promicatelji pismenosti, mjesto susreta i druženja, ne samo s tekstem (bio on časopis ili knjiga u bilo kojem obliku) već i s onima koji sudjeluju u procesu njegovog stvaranja: autor, ilustrator, izdavač i nakladnika. Također, one moraju biti promicatelji te poticati na čitanje bilo da se radi o tiskanim ili elektroničkim materijalima.

Razvojem informacijske tehnologije, plasiranjem na tržište e-knjige i e-čitača, porastom broja audio knjiga (koje na raznim platformama poput *audible* koristeći izvorni glas autora knjige i/ili drugih poznatih osoba) kulturu čitanja šire onima koji su odrasli uz digitalnu tehnologiju - generaciji Y (rođeni 1981.-1995.) i generaciji Z (rođeni nakon 1995.).

Istraživanje tržišta knjiga u Republici Hrvatskoj navodi kako 72% populacije ima mogućnost čitanja knjiga na elektronskim medijima - bilo da se radi o laptopu, tabletu, pametnom telefonu ili e-čitaču te da koristeći njih najčešće čitaju dnevne novine, različite portale, blogove i specijalizirane časopise.

Svima onima koji su profesionalno vezani uz knjigu treba biti alarmantan podatak o tome kako se 61% ispitanika izjasnilo da ih knjige ne zanimaju. Kako nastalu situaciju promijeniti?! Knjižnice jesu i trebaju biti promicatelji pismenosti, mjesto susreta i druženja, ne samo s tekstom već i s onima koji sudjeluju u procesu njegovog stvaranja.

Iz prikazanih rezultata možemo zaključiti kako unatoč razvoju informacijske tehnologije i digitalnom dobu u kojem živimo čitatelji danas najčešće čitaju knjige u tiskanom obliku dok se za pristup svakodnevnim vijestima koriste suvremene tehnologije.

Zanimljiv je i podatak dobiven provedenim znanstvenim istraživanja na sveučilištima Yale i Kingston koji navode kako čitanje knjiga produžuje život i potiče empatiju. Stoga, prema vlastitom interesu uzmimo knjigu (bilo tiskanu ili e-knjigu) i „zaronimo“ u neki novi svijet.

* * *

HODOČAŠĆE ILI HODANJE K SEBI

Ranka Padovan, Vela Luka
ranka.padovan@gmail.com

Sutra je blagdan svetog Jakova, ali na Korčuli se toga dana slavi i Gospa od Čarskog polja. Višestoljetna je tradicija hodočašćenja župljana naše župe toj gospi čija priča počinje još u 14. st. Prema legendi, djevojčici iz obitelji Tasovac iz Čare, u čarskoj uvali Čavića luka jednoga se dana ukazao gospin lik. Djevojčica je trkom otišla u Čaru obavijestiti župnika i sumještane, no nitko joj nije povjerovao dok nisu sami vidjeli kip Gospe na žalu u uvali. Prenijeli su ga u župnu crkvu, no on je odatle nestao i nakon potrage pronađen je u trnju u polju nakon čega je tu izgrađena crkva. U daleke i davne dane ne mogu se vratiti pa da svjedočim sama čitavom događanju, ali u srpnju moje noge kreću na ove godine već 333. hodočašće Gospi od Čarskog polja.

Oblačim svoje planinarske cipele i prebacujem lagani ruksak preko leđa. Izlazim vani i sigurnim korakom krećem uzbrdo u mrak. Pogled mi bježi na svjetla Luke i vršna svjetla jedrilica u vali. Okrećem im leđa i prepuštam se noći koja me obavija sa svih strana svojom modrinom posutom zvijezdama i tišinom istkanom od šuma šume i pjesme zrikavaca. Koraci me vode prema izlazu iz mjesta, do Gospe od Lurda. Tamo ću se pridružiti ostalim hodočasnicama koje su maloprije krenule od župne crkve. Ne palim svjetla, osluškujem i gledam nebo. Brojim zvijezde padalice. Razmišljam kakav će nam biti put na koji krećemo? Čujem glasove. Dolaze sve bliže, svijetle lampadinama. Stajemo sve ispred Gospe od Lurda, brojim, ima nas deset. Mala grupa žena. Različitih dobi, zanimanja, života, ali sve s istom željom, istim ciljem, prohodati noćas poljima i brdima do Čavića luke. Palim svoju čeonu lampu jer uz cestu moramo biti vidljive. Moli se putem, a moje misli polako se umiruju. Prelazimo cestu koja je večeras baš puna prometa i konačno opet uranjam u mrak. Već je drugačije. Noge su uhvatile ritam, dolazi nam malo svježeg zraka kroz polje, nebo nam svijetli put. Tišina je oko nas. Prva pauza je nakon pet kilometara hoda, kod zdenca na polju.